

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Morgendagens bønn / Om tidsperspektivet i Bibel 2011s oversettelse av Gen 2,4 og forholdet mellom skapelsesfortellingene / Svar til Sandvik og Innerdal / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene

SØNDAGSTEKSTEN

- 10. søndag i treenighetstiden - Hilde Barsnes
- 11. søndag i treenighetstida - Tore Skjæveland
- 12. søndag i treenighetstiden - Ingvild Helene Mydske Fallegård
- 13. søndag i treenighetstiden - Torbjørn Holt

Min mistanke er at både liturg og menighet har opplevd disse bønnene mer som læremessige "statements" enn som genuin og personlig bønn: Vi forteller Gud hvem Gud er, og hva Gud gjør.

Morgendagens bønn

Lett anekdotisk fortelles det at når noen foreslår endringer i liturgien for den gresk-ortodokse kirke, svarer kirkeledelsen vennlig og imøtekommende: Det må vi tenke grundig

gjennom. Når man så har tenkt grundig i omtrent 200 år, er konklusjonen at det på det nåværende tidspunkt ikke er nødvendig å gjøre endringer. Liturgien blir som den er og var.

I Den norske kirke har vi nylig bevist at reformene tar kortere tid. Det gjelder både tankeprosessen og gjennomføringen. I hovedsak er jeg glad for at kirken arbeider kontinuerlig med sitt trosuttrykk og sin teologi. Vi er ennå ikke i mål med vår gudstjenestereform. Framfor alt skal den lokale menighet foreta viktige liturgisk veivalg i månedene som kommer. Ett av veivalgene handler om *Dagens bønn*. Under ledd 8, i overgangen mellom *Samlingsdel* og *Ordets del*, finner denne bønningen sin plassering. Et sett med 82 bønner, én til hver kirkeårsdag, er blitt formulert og sendt ut fra Kirkerådet til høring. I begynnelsen av juni var det høringsfrist for å mene noe om utformingen av disse bønnene.

Likte du kollektbønnene? I vår forrige gudstjenesteliturgi var kollektbønnen et fast ledd, formulert utfra en relativt fast struktur og tilpasset særpreget ved den enkelte kirkeårsdag. På mange måter var kollektbønnen kirkens egen dogmatiske oppsummering av dagens tekstlige og teologiske poenger. Min mistanke er at både liturg og menighet har opplevd disse bønnene mer som læremessige "statements" enn som genuin og personlig bønn: Vi forteller Gud hvem Gud er, og hva Gud gjør. Nå er ikke dette verken uvedkommende eller spesielt for vår liturgi. Det er en lang kirkelig og liturgisk tradisjon for nettopp å minne Gud på Guds velgjerninger og å uttrykke troens innhold i bønnens form. Men dette uttrykket bør ikke bli for arkaisk; det bør forankres også i erfaringer og en livsfølelse som menigheten kan kjenne igjen. Dagens bønn kan derfor med fordel ligge et sted mellom de tidløse tidebønnene og den aktuelt utformede forbønnen.

Hva er det så som kjennetegner de 82 forslagene til dagens bønn? I innledningen til høringsbrevet står det at *Dagens bønn sammenfatter hovedbudskapet for den enkelte kirkeårsdag, i samsvar med ny tekstbok for Den norske kirke og gir en lovprisning av den treenige Gud*. I form og målsetting følger disse bønnene linjen fra kollektbønnene. De har en fast struktur:

- Innledning med tiltale til Gud og en nærmere beskrivelse: *Livets Gud, du som har*

skapt oss til å leve i fellesskap med deg og vår neste...

- Deretter følger det vi ber om og ønsker skal skje: *Vi ber deg: Åpne våre øyne så vi ser at vi er grener på samme tre og lemmer på samme kropp. Gjør oss til ett med deg i ditt måltid...*
- Lovprisning av den treenige Gud: *... ved Jesus Kristus, som med deg og Den hellige ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet til evighet.* (eksempel fra 5. søndag i påsketiden)

Dagens bønn er redusert noe i lengde fra kollektbønnene vi kjenner fra før, fra gjennomsnittlig ca. 80 ord til ca. 60 ord. Det er også lagt vekt på forsiktig fornyende og inkluderende språk. Men for en bønn som ikke skal være

bare Dagens bønn, men i høyeste grad morgendagens bønn, er det viktig å finne balansen mellom det tilnærmet tidløse og bønnens aktuelle spiritualitetsuttrykk. Jeg synes forslagene vitner om god vilje til å ta vare på begge deler, men

at de fortjener en grundig kvalitetssikring, både språklig og teologisk. Selve høringsbrevet gir ikke særlig grad av innsyn i selve "produksjonsprosessen". Er det brukt eksterne språkkonsulenter? Er forslagene kommet fra én hånd, eller er det mange bidragsyttere? Spørsmålet er om tidsplanen fra Kirkerådet gir rom for en slik kvalitetssikring. Hvorfor er det så nødvendig å fatte endelig vedtak om disse bønnene allerede i 2013?

Vil dere bruke Dagens bønn i din lokale menighet? Dette spørsmålet ble aldri stilt med tanke på kollektbønnene; de var et fast og ikke et valgfritt ledd i liturgien. Men om ledd 8 i vår nye liturgi står det følgende: *Dagens bønn kan utelates, få sin plass her, komme i forbindelse med prekenen eller brukes (først og fremst på høytidsdager) som samlingsbønn*. Det betyr at menighetsrådene allerede i høst kan fatte vedtak om at denne bønningen ikke skal finne sin plass i gudstjenesten. Jeg tror mange menigheter velger den bort fordi liturgien er ordrik nok som den er. En helt ny samlingsbønn er allerede på plass, og hvis syndsbejknelsen beholdes i innledningen, blir fort Dagens bønn en salderingspost. Det synes jeg er beklagelig.

ikke minst fordi den gir et sjeldent, felles tros-
uttrykk for hele vår kirke. Både samlingsbønn
og forbønn vil framstå i mange ulike lokale
varianter, mens tanken er at Dagens bønn skal
være én bønn, vedtatt av Kirkemøtet etter lære-

messig uttalelse fra biskopene. Derfor bør den
også brukes.

SJUR ISAKSEN
sjur.isaksen@mf.no

God sommer!

Redaksjonen ønsker alle Luthersk
Kirketidendes lesere, bidragsyttere
og annonsører en riktig god sommer.
Første nummer etter ferien utkommer
17. august.

Om tidsperspektivet i Bibel 2011s oversettelse av Gen 2,4 og forholdet mellom skapelsesfortellingene

AV TOR MAGNUS AMBLE

Den nye bibeloversettelsen setter oppmuntrende salgsrekorder og fører forhåpentligvis til at Bibelen også vil bli *lest* mer. Det har da også vært en glede å ta Bibel 2011 i bruk, og all grunn til å takke dem som har vært involvert i nyoversettelsen, for beundringsverdig omhyggelig arbeid. På mange områder velger oversettelsen nye løsninger. For det meste oppleves det berikende, en sjelden gang irriterende; i alle fall stimulerer det til å stille spørsmål. Bibeloversettelse har så mange aspekter og innebærer et så stort antall små og store avgjørelser at det er utenkelig at ikke flere av valgene som er gjort, vil bli diskutert.

I LK 21/2011 stilte f.eks. Laila R. Dahl oversetterne tre spørsmål som ble besvart av Anders Aschim og Hans-Olav Mørk i påfølgende nummer. Min lille betraktning gjelder bare det første, gammeltestamentlige spørsmålet, som jeg, for en gangs skyld, ikke opplever at oversetterne gir noe helt tilfredsstillende svar på.

Biskopen spør etter begrunnelsen for endringen av grammatisk *tid* i 1 Mos 2,4, dvs. endringen fra preteritum til pluskvamperfektum: "Før stod det: 'Dette er fortellingen om himmelen og jorden da de *ble* skapt. På den tid Herren Gud *skapte* jorden og himmelen, fantes det ikke en busk ... ' Dette er nå endret til: 'Dette er historien om himmelen og jorden da

de *var* skapt, på den tid Herren Gud *hadde laget* jorden og himmelen. Det fantes ikke en busk ...' Det lille 'ble' som erstattes av 'var', gir store endringer i forståelsen av hvordan de to fortellingene er å forstå i forhold til hverandre." (Kursiveringen er satt inn av meg for å lette sammenligningen.)

Oversetterne svarer med å henvise til den såkalte *toledot*-formelen (*ellæ tol^edot* ...) som innleder verset, og til forståelsen som Terje Stordalen har argumentert for i ZAW 104 (1992), 163–177, "Genesis 2,4. Restudying a *locus classicus*". Her tar Stordalen opp diskusjonen om hvorvidt Gen 2,4a oppsummerer Gen 1,1–2,3 eller tvert imot innleder den etterfølgende fortellingen, og argumenterer sterkt for det siste. Bibel 2011 synes også å ha fulgt Stordalen i å forstå resten av verset – altså 2,4b – som en del av denne innledningen.

Jeg opplever imidlertid ikke henvisningen til at *toledot*-formelen ellers "alltid [forekommer] i begynnelsen av en tekstenhet", som tilstrekkelig svar på Dahls spørsmål om endringen av *tid* (og dermed av forholdet mellom fortellingene). Tvert imot deler jeg undringen.

Slik oversettelsen av vers 2,4 nå lyder, kjenner jeg meg som leser litt i villrede i den videre lektyren. Henvisningen til at skapelsen (av himmelen og jorden) allerede har funnet sted, legger det nær å oppfatte det som følger, som

en fortsettelse av det som allerede er fortalt i 1,1–2,3. Men leseren oppdager jo raskt at det langt på vei er tilsvarende tildragelser som finner sted: I begge tilfeller er verden først kaotisk og ulevelig. (Herren) Gud griper inn; han skaper mennesket (og differensierer det etter hvert i mann og kvinne); plantene skapes, eller forutsettes å oppstå; dyr og fugler skapes. Det dreier seg m.a.o. ikke bare om etterfølgende hendelser i forhold til beretningen i kap 1, men langt på vei om sidestilte.

Da kan ikke henvisningen til at himmelen og jorden alt var skapt, bety tross mer enn at den andre fortellingen setter inn omtrent samme sted som den første (med at jorden var "øde og tom"), eller i høyden med noe som kunne tilsvare andre til tredje skaperdag (når himmel og jord er ordnet og har fått navn). Selv om fokuset er forskjellig i de to fortellingene (med vekten på mennesket i Edens hage i den andre), så er det likevel åpenbart at den andre fortellingen ikke ganske enkelt tar til der den første slapp, slik pluskvamperfektene i første omgang gir inntrykk av og forventninger om. Dette i seg selv kunne være nok til å anfekte nyoversettelsen.

Etter mine begreper foreligger det imidlertid heller ikke noen *grammatisk* grunn til å velge en gjengivelse med pluskvamperfektum. Riktignok munner Stordalens artikkel ut i et forholdsvis fritt forslag til nyoversettelse med en lignende forskyvning mot pluskvamperfektum, men også hos ham savner jeg en drøftelse av selve de hebraiske verbaluttrykkene som ligger til grunn for gjengivelsen.

Som noen kanskje vil huske fra hebraiskstudiet, dreier det seg i begge halvversene (2,4a+b) om infinitivkonstruksjoner: først preposisjonen *b^e* fulgt av infinitiv; så *b^e + jom* ("dag") fulgt av infinitiv. (I begge tilfeller handler det selvsagt om infinitiv constructus.) *b^e* foran infinitiv kan ha kausal betydning, men i vår sammenheng er meningen nødvendigvis temporal. Den første infinitiven, *hibbar^e am*, er verbet *bara'* skape, i *nif'al*-stammen, med 3. person flertallssuffiks (= "de/deres"). Med *b^e* foran kan betydningen antydes på norsk med "i deres 'å bli skapt'/i deres 'bliving skapt'". Vers 4a må altså forstås noe i retning av: "Dette (egtl. 'disse') er himmelens og jordens historie (egtl. "avlinger", "generasjonsfølger", "slekts-

historie") 'i/ved deres tilblivelse'. Infinitiv er i seg selv tidløs. Siden dette utvilsomt dreier seg om en tildragelse i fortiden, er det rimelig å oversette infinitivsuttrykket med enkel, norsk fortid, altså: "da de ble skapt", slik både No 78 og 1930 gjorde (Det er i v 19, om skapelsen av dyrene, at 1930-oversettelsen valgte en grammatisk ubegrunnet pluskvamperfektum som kan sies å ignorere Wellhausen).

Det samme gjelder den andre infinitivkonstruksjonen *b^ejom ' ašot JHWH 'əlohim ...*; antydningssvis: "på dagen (≈ tiden) for Herren Guds 'å lage/laging (av)' [himmel og jord]. Dette bør etter min mening fremdeles gjengis: "på den tiden Herren Gud laget [jord og himmel]", i tråd med de tidligere oversettelsene.

Jeg kjenner ikke klare eksempler på at *b^e* + infinitiv bør, enn si må, forstås i betydningen "etter (at)". En nærliggende parallel kunne være Sal 51,1bf: "En salme av David, *b^ebo' 'elaw natan* ≈ i/ved 'å komme/komming' til ham [profeten] Natan". Siden David neppe kvad salmen spontant der og da, i Natans nærvær, kunne en saktens argumentere for en pluskvamperfektisk gjengivelse her: "da profeten Natan hadde kommet til ham". Men Bibel 2011 velger også på dette stedet det mer generelle, omtrentlige tidsforholdet: "... da profeten Natan kom til ham," etter min oppfatning med all mulig grunn.

Tilsvarende gjelder for *b^ejom* + infinitiv. Betydningen "i/på (den) tiden da noe [allerede] var inntrådt", altså "etter at ...", som pluskvamperfektum impliserer, gir, så langt jeg kan se, knapt mening noe sted og velges heller ikke av Bibel 2011 (Se eksempelvis 1 Mos 5,1f; 2 Mos 6,28; 5 Mos 4,15; Esek 16,4; Sak 8,9). Selv i 1 Mos 21,8 hvor pluskvamperfektum kunne gi mening, antydningssvis: "Abraham holdt et ... festmåltid *den dagen Isak* var blitt *avvent*" (*b^ejom higgamel 'æt ji'iaq*), oversetter Bibel 2011 med preteritum, "*ble*", så langt jeg kan se, med rette.

Selv om konteksten selvsagt er viktig i tolkingen av språklige uttrykk, tenker jeg en bør være tilbakeholden med å la vurderinger rundt tekstkomposisjon (i dette tilfelle at *toledot*-formelen sies alltid å *begynne* en tekstenhet) overstyre den normale forståelsen av grammatiske konstruksjoner (her infinitivsuttrykkene). Tilsvarende tenker jeg at argumenter ut ifra ords

betydning må være mer tvingende enn det den helt egenartede (og dermed ikke helt entydige) bruken av *toledot* i 1 Mos 2,4 gir grunnlag for (ikke en manns, men *himmelens og jordens* «slekstshistorie»).

Etter mitt skjønn er det også av betydning at bibelhebraisk – i mangel av verbformer som i seg selv viser til tid – likevel med letthet kunne ha uttrykt nettopp det tidsperspektivet som den nye oversettelsen bringer til uttrykk, ved ganske enkelt å erstatte partikkelen *b^e* med '*a^wrē*', '*a'ar* eller eventuelt *k^e*, mindre hyppige, men mer presise konstruksjoner. '*a^wrē hibbar^c'am* ville f.eks. entydig ha betydde: "etter at de var (blitt) skapt". Siden teksten vår nå en gang anvender det forholdsvis generelle

b^e, som bare uttrykker en viss grad av nærhet eller sammenfall i tid, tillater jeg meg å tvile på at det mer spesifikke, pluskvamperfektiske forholdet som Bibel 2011 (og Stordalen) introduserer, var intendert av den eller dem som ga fortellingen dens overleverte form.

Etter min mening kunne en i 1 Mos 2,4 ha valgt å flytte overskriften, men likevel beholdt preteritum som før. Det ville, etter mitt skjønn, ha spart leseren for en smule forvirring, bedre ha representert grunntekstens mindre spesifikke og dermed åpnere formuleringer og samtidig ha latt to fortellinger om skapelsen stå omtrent så uformidlet ved siden av hverandre som de forekommer meg i den hebraiske teksten.

Svar til Sandvik og Innerdal

AV HANS KVALBEIN

Bjørn Sandvik og Gunnar Innerdal har i LK nr 12 kommentert mitt innlegg i LK nr 10 om Fadervårs 6. bønn. Det er viktig at denne bønnen blir grundig drøftet, og jeg håper at den nye oversettelsen av Fadervår kan gi grunnlag både for personlig ettertanke og gode bibeltimer. Jeg vil gjerne gi et par korte kommentarer til de to innleggene.

Hvis jeg har gitt inntrykk av at endringen i den 6. bønnens ordlyd bare var motivert ut fra henvendelser fra bedende mennesker, må dette korrigeres. Anfektelsen ved bønnens tidligere ordlyd "Led oss ikke inn i..." har også bibelforskere kjent på. Som eksempel vil jeg nevne Birger Gerhardsson, som i det meget leseverdige heftet "Fader vår i Nya testamentet" (Lund, Novapress 2003), kommenterer den

gamle ordlyden på svensk, "inled oss icke i frestelse", som svarer til den tradisjonelle norske ordlyden. Han hevder at denne nærmest fremstår som "ärerörig mot Gud. Det låter som om Gud hade för vana at locka oss människor till synd så at vi måste be honom låta bli det." (s 30f). Han kommenterer også den nye oversettelsen i Svensk Bibel 2000: "Och utsätt oss inte för prövning", som han mener gir Gud en mer aktiv rolle enn den han har i grunnteksten på dette stedet (s 38). Selv foreslår han oversettelsen "Och för inte inn oss i prövning" (s 37). Også på svensk har man strevet med gjengivelsen av den 6. bønn! Jeg oppfatter dette som tre ulike oversettelser av den greske teksten, og at ingen av dem er omskrivninger. På linje med disse er formu-

ringen i NT05/Bibel 2011, "La oss ikke komme i fristelse", en alternativ oversettelse, ikke en omskrivning, slik Innerdal hevder. Og den er selvsagt seriøst ment, ikke uttrykk for "eksperimentering med Fadervår", som Sandvik antyder. Det er forøvrig interessant at ingen hittil har kritisert at vi har beholdt ordet "fristelse" og ikke gått inn på de nyere svenske oversettelser med prøvning/prøvelse.

Innerdals grundige språklige overveielser kan jeg her og nå bare ta til etterretning. Om de kunne ha ført til et annet resultat da vi arbeidet med dette for 7–8 år siden, er nok likevel tvilsomt. Innerdal ønsker seg en oversettelse i retning av "bær oss ikke inn i fristelse", uten at han direkte vil foreslå dette som alternativ ordlyd. Dette svarer til at han setter som overskrift "Gud bærer oss fortsatt", og at han avslutter med noen teologiske betraktninger om at Gud alltid bærer og leder sine barn. Dette er selvsagt en viktig bibelsk tanke. Det er imidlertid ingen av de beleggene han anfører for denne tanken, som i ordlyd svarer til den 6. bønn. Den bønnen må heller leses i lys av fortellingene om fristelse i Bibelen. Der er det ikke Gud selv som

frister, men Satan. Gud tillater ham å friste både Job i GT og Jesus selv i fristelsesberetningen. Og det er vel i dette lys vi også må lese fortellingen om getsemanekampen. Satan er den onde makt som virkelig vil bringe oss til fall. Men Gud kan sette grenser (1 Kor 10,13). I den 6. bønnen dreier det seg virkelig om "det ondes problem". Det er i lys av denne kampen mellom Gud og hans motstander vi ber: "La oss ikke komme i fristelse, men frels oss fra det onde!"

Ordlyden i den nye norske oversettelsen er ikke ufeilbarlig og kan sikkert diskuteres med *pro et contra* i mange år fortsatt. Men en bibeloversettelse må til syvende og sist gjøre et valg, også når en vet at ikke alle vil være enige i valget. Jeg står inne for den oversettelsen som ble gjort i NT05, og som er fastholdt i Bibel 2011. Den har gitt Fadervår en form som er faglig forsvarlig og liturgisk brukbar. Og det blir neppe vanskeligere å ta den i bruk nå enn den gang menighetene tok i bruk det "nye" Fadervår i NO78, som Bjørn Sandvik selv var ansvarlig for.

Apologiklassiker fra Oldkirken

Dagfinn Stærk (red)

TERTULLIAN

FORSVARSSKRIFT FOR DE KRISTNE

I vår nye serie *Vitnesbyrd fra kirkefedrene* henter vi fram tekster som ble utgitt i det 19-bind store Vidnesbyrd fra Kirkefedrene i tidsrommet 1880-1997 på Mallings Boghandels Forlag.

Tertullians Forsvarsskrift for de kristne fra år 197 e. Kr. Består av 50 kapitler der han tilbakeviser angrepene på de kristne og deres tro og samtidig forklarer hva kristen tro egentlig består i.

Kr 179,-

FRA BOKFRONTEN

Jan Sievert Asmussen

Ord virker: Retorisk homiletikk

Frederiksberg: Anis forlag, 2010

Maria Ottensten og Tina Johansson

Predikan växer fram

Stockholm: Verbum, 2011

De siste par årene har det kommet flere bøker på nordiske språk med prekenen som tema: Rolv Nøtvik Jakobsen og Gunnfrid Øieruds *Prekenbeskrivelse*, Bjarte Leer-Salvesens *Levende håp*, Leif Andersens *Teksten og tiden I-II*, Carina Sundbergs *Här är rymlig plats*. Og flere kunne vært nevnt! I det følgende anmelder jeg to innføringsbøker i homiletikk, én dansk og én svensk:

Jan Sievert Asmussen er prest og lærer i homiletikk ved Pastorseminaret i København. *Ord virker* har han kalt boken sin, med undertittel: "Retorisk homiletikk". Asmussen er opp-tatt av hvordan prekenen kan *høres*, i betydningen nå inn til et menneske og utgjøre en forskjell. Dette er et mildt sagt komplekst spørsmål: Dels vil det være avhengig av faktorer som predikanten umulig kan ha kontroll over; dels er det i kristen tradisjon også et spørsmål om Den Hellige Ånds virkning. Like fullt mener han at predikanten plikter å spørre.

På den ene side vil Asmussen sikre teologiens selvstendighet og kun anvende retorikken "eklektisk", som hjelpevitenskap. På den annen side vil han grunnleggende "betragte prækenen i retorisk perspektiv". Retorikken er for det første ikke nøytral. For det andre

innebærer et nåtidig retorisk perspektiv på prekenen at den ikke skal være manipulerende, at den er demokratisk og dialogisk. Dette siste var Gert Ottos poeng, og Asmussen både slutter seg til og har kritiske merknader til et slikt perspektiv. Spørsmålet er om prekenens muntlige enetale ikke alltid vil noe med tilhørerne på en måte som går utover den helt åpne dialogen? Med Walter Jens må predikantene kanskje vedkjenne seg "at de i en vis forstand er "manipulatorer", dvs. skal påvirke mennesker".

Asmussen prosjekt er ikke å gi en definisjon av den gode prekenen. Mer enn å bestemme dette på forhånd må det sirkles inn etter at prekenen har gjort sin virkning. Spørsmålet er ikke om prekenen er *god*, men om den *lykkes*.

I andre kapittel spør Asmussen hvorfor vi preker, og bestemmer prekenen som livstegn "fra den levende Gud". Det første gjelder trinitarisk: Faderen er den som taler, i "Skabelsens big bang" og i Mose lov, men også nå. Ordet om Kristus er først og fremst tåpelig; det kan ikke nivelleres til sunn fornuft, men vekker hele tiden enten anstøt eller tilslutning. Ånden forstås tradisjonelt luthersk, som den indre kraft som skaper tro på de ytre ordene, *gjennom de ytre ordene*.

Prekenen er altså et "livstegn fra den levende Gud"; den kristne Gud kontrasteres med "de villes" (!) guder, tause og selvrådige som de er. Men prekenen er også livstegn fra "den levende menighet". Med Bent Flemming Nielsen kvalifiserer Asmussen prekenen gjennom den totale gudstjenestelige interaksjon. En preken utenfor gudstjenesten er en annen type forkynnelse, rett og slett. Prekenen må både forstås som en del av, og som et brudd med, liturgien for øvrig.

I et omfattende kapittel tar Asmussen så for seg de fire hovedrollene i homiletikken: Predikanten, tilhørerne, teksten og prekenen. Perspektivet er: "Hva skjedde egentlig i prekenen?" Predikanten ses ut fra personlighetstypologi, i relasjon til spørsmål om troverdighet og personens betydning i kommunikasjon. Asmussen henter også inn nyere homiletikks understrekning av predikanten som "vitne" (Florence).

Asmussen siterer Grötzinger som spissformulert sier at *tilhørerne* først ble tema i homiletikken da de uteble fra kirken. Asmussen mener at det kommer lite ut av å nærme seg tilhørerne empirisk; en må heller se dette fenomenologisk. Han understreker viktigheten av både å elske og å kjenne tilhørerne, og innarbeide menneskelige erfaringer i forkynnelsen. Målet med prekenen er at tilhørerne skal bevege seg og "se mer" (Nicol).

Forholdet til *bibelt teksten* er en "hermeneutisk pakt"; bibelordet er avhengig av prekenens tolkning og viderefremidling; predikanten er avhengig av å ha noe å preke om. Teksten utgjør prekenens *grense*. I forkynnelse situasjon blir ulikhet i skriftsyn dermed mindre relevante.

Prekenen drøftes som talehandling og i lys av de retoriske bevismidlene. Samtidig har prekenen et teologisk anliggende: Den skal forvalte lov og evangelium – og gi evangeliet det siste ord. Asmussen tilslutter seg en luthersk forståelse av prekenens sikte som å gi evangeliet, samtidig som han ser styrke ved nyere homiletikks perspektiver på prekenen som et "åpent kunstverk".

Neste kapittel er en praktisk homiletikk. Her bruker Asmussen retorikkens oppskrifter både for prekenforberedelse og prekendisposisjon. Han skriver om kreativitet og gir en oppskrift for prekenforberedelse. Han skriver om hvor-

dan ulike bibelske teksttyper får betydning for prekenens utforming, og om *bildet* i forkynnelsen.

Boken avsluttes med tre prekenener.

Mens Asmussen forholder seg til både amerikansk og tysk homiletikk, tar den svenske boken *Predikan växer fram* sats i USA. I innledningen er forfatterne på vei fra et inspirerende prekeneseminar i Chicago, og gjennom boken er de i dialog med flere sentrale skikkelser i nyere amerikanske teologi. I tillegg trekke de inn flere nyere svenske bidrag.

De to bøkene er ulike i selve tilnærmingen til prekenprosessen. Asmussen portretterer presten som en individuell gudstjenesteleder og predikant: "Fredag formiddag. Kirketjeneren spørger, om jeg har nogle salmer til på søndag. 'Giv mig lige en time,' svarer jeg. Den kommende søndag har meldt sin ankomst." (s 29) Ottensten og Johansson legger derimot stor vekt på gudstjeneste- og prekenforberedelse som noe som henger tettere sammen, og som er et kollektivt prosjekt. Deres innledende "bilde" er når presten kommer til kirke en time før gudstjenesten, og kirken allerede er full av mennesker som skal medvirke: "Kören står i södra korsarmen och övar. När de har sjungit, hejar vi på varandra. Vi bollar frågor och tankar fram och tillbaka. Vi ska fira gudstjänst tillsammans, och våra samtal nu och tidigare under veckorna är viktiga för flödet där många olika röster får höras och våra livsfrågor och erfarenheter kan bäras fram." (s 17)

De svenske forfatterne forstår teologi som et frigjøringsprosjekt formulert "nedenfra", med vekt på symmetri mellom de medvirkende, et våkent øye for de marginalisertes posisjon og med sans for teologisk endring. Dette er gjennomgående perspektiver både i de prinsipielle og i de mer praktiske kapitlene i boka: "Det handlar inte om att förmedla en för evig given sanning, ett *kerygma*, som ska kläs i ny språkdräkt för att passa dagens lyssnare. Det handlar om att börja i församlingen. Vilka frågor brottas vi med just nu just här och hur kan Bibelns berättelser hjälpa oss att arbeta med och få perspektiv på våra frågor?" (s 20)

I det hele tatt nytter det lite å ta utgangspunkt i gamle tekster eller normer og legge disse som en mal på menneskers liv i dag. Vi lever i en postmoderne virkelighet, og prekenen må

begynne i vår erfaring, nedenfra, induktivt. Predikanten må søke etter felles erfaringer fra nåtiden og stole på at Gud fortsatt taler.

En så klar posisjon reiser spørsmål knyttet til predikantens autoritet. Her henviser forfatterne til Bernice Sundkvists skjelning mellom presten som hhv. stedfortreder og representant. Det er ikke et 1:1-forhold mellom prest og Gud, men presten skal gjennom sin tjeneste være en hjelp til å gjøre Gud tydelig. Samtidig ligger autoriteten i evangeliet selv, ikke i prestens person.

Forfatterne understreker at presten i en postmoderne virkelighet må la ulike bilder av Gud gestaltes, og også andre menneskers ulike erfaringer må få høres i den pågående samtalen om Gud i menigheten (Lucy Rose).

Et påfølgende kapittel om prekenforberedelse er formet som en brevveksling mellom de to forfatterne. Brevene viser hvordan de hver for seg og sammen møter kommende søndags tekst, og gir innblikk i en skapende prosess mellom tekst og kontekst, i kreativt samspill mellom predikantene.

Deretter vender de tilbake til temaet om menighetens flerstemmighet. Den amerikanske teologen W. Paul Jones' fem "verdener" viser hvordan ulike forståelser av tilværelsens grunnleggende dilemmaer gir seg utslag i ulike gudsbilder og teologiske tolkningsrammer. Forfatterne konkretiserer dette ved å lage ett portrett av en tenkt tilhører for hver av de fem verdenene.

Videre er forfatterne innom en rekke temaer, som performativitet, metaforer pronomenbruk, retoriske bevismidler og bruken av manus.

De tre siste kapitlene har klarere tematikk: Først presenteres forskjellige måter å strukturere prekenen på. Deretter drøfter forfatterne kriterier for gode inngangsord i gudstjenesten og til slutt kommer et større kapittel om forkynnelse ved dåp, vielse og gravferd.

Begge bøkene tar sikte på å være innføringer i homiletikk for studenter, men også ressursbøker for prester med noe erfaring. De har til felles at teoretiske refleksjoner og praktiske innspill kommer om hverandre, og de har tydelige – om enn svært ulike – forfatterstemmer.

Dansken er fortsatt preget av Barth og av mer tradisjonell kontinental måte å arbeide

teologisk og pastoralt på. Det er hyppige sitater til klassikere innen diktning, filosofi og teologi, og selv om tilhøeren er viktig, blir vi mest kjent med prestens fenomenologiske betraktninger om seg selv og det gode liv i soknet. Svenskene på sin side er utpreget "anti Barth"; de eksemplifiserer med portretter av "vanlige folk" og søker nye pastorale forbilder. Det er den postmoderne "virkelighet" som flere ganger avgjør hva som er mulig forkynnelse i dag, uten at denne tilstanden egentlig beskrives nærmere eller problematiseres.

De to bøkene inviterer til ulike samtaler. Hos Asmussen synes jeg det som blir stående åpent, er hva som egentlig blir retorikkens rolle i forkynnelsen. Selv om han kjenner tradisjonen fra Otto og Lange, slår han seg ikke til ro med dem. Jeg synes på den ene side det er spennende at han fremhever den retoriske intensjonen om å overbevise, prekenen er noe mer enn en "replik".

Samtidig slipper ikke Asmussen unna den problemstillingen som er vesentlig for Otto: Hvordan kan en sikre at retorisk autoritet ikke stiller seg i tjeneste for det onde? Asmussen innleder sin bok med et nokså spesielt eksempel, nemlig Cato den eldres berømte: "For øvrig mener jeg at Kartago bør ødelegges". Asmusens poeng er at "ord virker"; selv om Cato ikke fikk oppleve det ble byen til slutt "besejret, brændt og nedbrudt til jordhøjde". Etter min mening er ikke dette det mest velvalgte eksemplet han kunne valgt; en trenger vel ikke forestille seg redslene som beskrives i denne konsise setningen før en forstår det tvetydige i påstanden om at "ord virker".

Nå er Asmussen klar over dette, og siterer Heinrich Böll: "Ord virker. Vi ved det og har erfaret det på vores egen krop. Ord kan forberede en krig, føre til den; det er ikke alltid, ord stifter fred". Predikanten har altså et moralsk ansvar. Spørsmålet er bare hvor ressursene til forkynnelse moral ligger. Det virker ikke som Asmussen er så veldig opptatt av det.

Dette er derimot et kjerneanliggende hos Ottensten og Johansson, i tråd med de impulsene de henter i feministisk og kontekstuell teologi. De er opptatt av det induktive, av å lytte frem ulike menneskelige erfaringer og stemmer. Det er vel og bra; som alt annet teologisk arbeid er også prekenarbeidet til syvende og

sist henvist til å være grunnleggende herme-
neutisk og kontekstuel. En forkynnelse som
ikke vil romme, tolke og la seg forme av
alminnelige erfaringer er lite verd.

Spørsmålet er imidlertid om ikke forkyn-
nelsen også må romme, tolke og la seg forme
av annerledesheten i Skriftens stemme? Nå er
selvsagt bibelarbeidet sentralt for Ottensten og
Johansson, noe som bl.a. viser seg når de brev-
veksler om kommende søndags preken. Likevel
savner jeg den dynamikken Thomas G. Long
får frem når han beskriver prekenprosessen
som en veksling fra å være sendt til Skriften fra
menigheten (med menighetens erfaringer,
spørsmål, kontekst), til å være sendt til menig-
heten fra Skriften ("Witness of Preaching").
Dette utelukker ikke at å tale *imot* bibeltekster
som kommer i konflikt med evangeliet, men
jeg lurer på om de induktive perspektivene gjør
at en som predikant ikke klarer å stilne for
Skriftens stemme eller for temaer som kristen
teologi tross alt har bearbeidet gjennom mange
århundrer.

Til syvende og sist blir dette også et spørsmål
om hvordan Gud blir virkelighet i prekenen.
Riktignok knytter forfatterne an til en luthersk,
sakramental forståelse av Guds nærvær i for-
kynnelsen, men i nokså mange avsnitt virker
dette som en konstruksjon av Gud i språket
mer enn en formidling av en Gud som *både*
er inkarnert, og som har et tilhold utenfor
menneskets erfaringsverden.

Asmussens bok er springende, med utallige
henvisninger litt etter innfallsmetoden. For-
fatteren er utvilsomt inspirert, men det gjør
ikke uten videre leseren engasjert. Ottensten og
Johanssons bok er mer original; de er ikke
redde for store ord og begreper (som Tillichs og
Jones' typologier), men anvender disse konkret
og nært. Kapitlet om forkynnelse i kasualia tror
jeg mange predikanter vil ha stort utbytte av.

Å skrive en god homiletikk er et krevende
prosjekt; "alt" i teologien fokuseres i for-
kynnelsen, og det er vanskelig å finne balansen
mellom bredde og dybde. Jeg synes begge ut-
givelser gjør ærlige forsøk og fremstår som
leseverdige.

Fredrik Saxegaard

*Universitetssykehuset Nord-Norge HF
(UNN) er et universitetssykehus som tilbyr
befolkningen i den nordligste landsdel
medisinsk spisskompetanse av høy kvalitet.
Samtidig er UNN lokalsykehus for Troms og
deler av Nordland. Foretaket har 6000
ansatte. Virksomheten skal bygge på
kvalitet, trygghet, respekt og omsorg.*

Sykehusprest

Vikariat i 50 % stilling med mulighet for
fast tilsetting.

Arbeidsoppgavene er:

- eksistensielle, åndelige samtaler og
sjelesorg overfor pasienter og pårørende
med ulike livssynsmessige/religiøse
bakgrunn
- kirkelige handlinger og ritualer
- undervisning
- veiledning

Kvalifikasjoner som ved tilsetting i Den
norske Kirke. Det legges vekt på pastoral-
klinisk utdanning eller annen relevant
kompetanse, gode samarbeidsevner,
personlig egnethet og erfaring. Kvinner
oppfordres til å søke.

Nærmere opplysninger:

Sykehusprest Håkon Augdal,
tlf. 77 62 60 93/938 25 080,
e-post: hakon.augdahl@unn.no.

Søknadsfrist: 20.07.12.

Fullstendige annonsetekster, samt lenke til
elektronisk søknadsskjema finnes på
www.unn.no/jobbsok

Vi ønsker ikke kontakt med annonseselgere!

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVV/NORGA UNIVERSITEITABUOHCCVEVSU

Tomas Sjödin

Et brustent halleluja

Luther forlag 2012

Noen ganger skjer det at en bok etterlater seg en klang, en tone som fortsetter å dirre i leseren lenge etter at lesingen er over. Og slik bør det ideelt sett også være når forfatteren bruker sin begeistring for kirkeklokker som gjennomgangstema i en samling betraktninger over livet og troen.

Denne begeistringen ble vakt hos Tomas Sjödin tidlig en søndag morgen; stillheten råder i byen; fra Göteborgs kirker lyder klokkenes klang. Også fra Hagakyrkan høres klokkeklangen. Den vekker noe i ham. Tonene fra klokkene berører ham, setter ham i bevegelse. Han begeistres, tiltrekkes; det er nærmest som om noe i ham blir til et svar. Et nytt og ukjent landskap åpner seg opp. Han drar til England og Slovakia for å møte mennesker som selv bærer på en etterklang – kirkeklokkene har gjort noe med dem. Også rundt om i Sverige møter Sjödin mennesker som er pasjonerte på klokkenes og tonenes vegne. Ytre sett handler boken om kirkeklokker, om tid, om håndverket som må til om klokkene skal få en riktig klang, om dem som ser på klokkeringing som en vitenskap, kunst og livsstil. Men ikke minst handler det om hvordan troen og livet omslutter hverandre, føyes sammen til noe levende. Sjödin skriver vakkert og med ettertanke; ordene er lette, men langt fra lettvinde. De er vare og sterke, tidvis fylt av intens glede, men også sårhet og lengt.

Han forteller om hvordan hans eget liv ble forandret i møte med den katolske mystikeren, spanjolen Johannes av Korset (1542–91). I ham fant Sjödin et menneske som kunne veilede ham over mørke dyp og i trange kløfter, i det landskapet som møter oss når troen blir for tung å bære, og språket er som utladet. Johannes av Korset kjenner kanskje noen som opphavsmann til boken (og også uttrykket) "Sjelens mørke natt" – Sjödin er forresten et av mange eksempel på at denne spanske mystikeren også blir reisefører og venn for kristne med forskjellig konfesjonell bakgrunn (Erling Rimehaug er kjent fra vår norske sammenheng).

Men Sjödin forteller også om hva musikken har betydd for ham, om den russiske komponisten Rachmaninov og hans forhold til kirkeklokker, om hva kirkeklokkene betydde for livet i det Russland som fantes før revolusjonen i 1917, om Leonard Cohen som gjennom noen ord om "a broken hallelujah" har bidratt til å gi boken dens tittel (Se side 89).

For egen del opplever jeg det som om Sjödin får meg til å vedstå meg sårflatene i eget liv. Han blir en slags tvillingsjel som låser opp og legger bart det i mitt indre som tidvis gråter. Han viser at Gud ikke har noe annet råstoff til rådighet enn det som utgjør livet mitt akkurat nå. Og det underligste av alt er at Sjödin får meg til å kjenne på en dyp taknemlighet for

livet slik det er blitt, ikke slik det skulle ha vært eller burde ha vært. Og forresten, hvem andre enn Gud kan si noe om akkurat det? Det er jo ikke opp til meg å vurdere om ting kunne vært til det bedre eller verre. Det er skjult for meg. Men det jeg kan gjøre er å betro Gud livet mitt slik som det er.

Å skrive slik Sjödin gjør, er dypest sett å betro sitt liv, sine erfaringer og tro til en fremmed. Han fortjener å bli møtt med tillit; han utfordrer leseren til å lytte etter ukjente toner og klangbunner i eget liv. Hva er forresten grunn-tonen eller tonene i mitt eget liv? Har de endret seg? Finnes det klanger som er tilbakevendende? Sjödin reflekterer over dette, og det gjøres med innlevelse og humor. Han har et våkent øye og derfor også en enestående evne til å formidle det han har sett og gjennomlevd.

For noen norske lesere er Tomas Sjödin kjent, men for de aller fleste er han et ubeskrevet blad.

Sjödin er en kjent skribent i Sverige, regnes for å være en fremragende essayist og har blant annet skrevet jevnlig i Göteborgsposten. Han er pinsevenn og pastor i en menighet i Göteborg. Men ikke minst er han en fremragende representant for en kristendom som bevarer kjærligheten til egen tradisjon og bakgrunn samtidig som han løfter fram det allmenne i troen. Sjödin skriver innsiktsfullt om nødvendigheten av å bryte opp for så kunne vende tilbake med en fordypet kjærlighet til egen tradi-

sjon. Hans kjærlighet til pinsebevegelsen er det ingen tvil om, og han illustrerer at fordypning og åpenhet ikke er motsetninger, men tvert om er livgivende og nødvendige.

Luther forlag har gjennom tre tidligere utgivelser gitt ham ut på norsk, først "Når trærne mister bladene", så "Den enkleste gleden" og til sist "Reservekraft". Disse tre bøkene har tatt utgangspunkt i hans erfaringer som far til tre gutter, hvorav to er født med en vanskelig diagnostiserbar hjernesykdom som har en tidlig død som utgang. Også denne etterklangen høres gjennom boken, men den er likevel noe langt mer enn en bok om sorg. Mest av alt har han gitt oss en bok om klang og etterklang, om toner og stemninger, om hvordan troen ikke leves på siden av livet, men midt i det.

For Sjödin har ikke troen ett tonespråk og livet et annet. Først når samklangen er der, kan tonene fra livene våre vekke etterklang hos andre; da gjør det heller ikke noe om det blir en litt sprukken klang, så lenge det tross alt klinger av levende toner.

Til sist, det er ikke lett å gjøre svensk til god norsk, men det har Marte Breivik så absolutt gjort. Dermed har Sjödins kvaliteter som skribent blitt ivaretatt på den måten som han fortjener.

*Morten Erik Stensberg
Kapellan i Hamar menighet*

NYHET! NORDISK NYBROTTSARBEID!

Alf B. Oftestad

Kirke – fellesskap – omsorg

Diakonienes historie med blick på Norden Bind II og III

Diakonien fra aposteltiden til middelalderen er behandlet i bind I (Luther Forlag 2001).

Foreliggende arbeid består av to bind. Det første drøfter reformasjonstiden, både på luthersk, reformert og romersk-katolsk mark (bind II). Det andre gjennomgår diakoniforståelsen i de påfølgende epoker, nemlig ortodoksien, pietismen og opplysningstiden (bind III).

“Alf B. Oftestad har i en mannsalder vært med på å utvikle og prege det som i dag er den bærende forståelse av diakoni i Den norske kirke. Forfatteren fører oss i dette bindet inn i reformasjonstiden og de påfølgende epokers kamp for barmhjertighet og diakonal omsorg, alt med også vekt på Norden. Jeg anbefaler boka til alle som vil forstå hva diakoni er.”

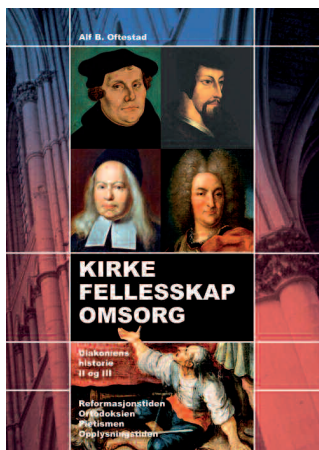
Tormod Kleiven, forskningssjef/førsteamanuensis, Høyskolen Diakonova

“Enhver med engasjement i diakoni på ett eller annet plan, bør ha gjort seg kjent med denne boken.”

Fredrik Grønningsæter, biskop emeritus

“Alf B. Oftestad fortsetter i bind II og III sin grundige gjennomgang av diakoniens historie. Det er nybrottsarbeid som her gjøres i norsk sammenheng, og det utgjør en faglig hjørnestein innen faget diakonihistorie. Boka skaper også en inspirerende bakgrunnsforståelse for dagens diakonale arbeid.”

Olav Fanuelsen, Olav Fanuelsen, prorektor, Diakonhjemmets Høgskole

Kr 449,-

SØNDAGSTEKSTEN

Hilde Barsnes, Tore Skjæveland, Ingvild Helene Mydske Fallegård og Torbjørn Holt

10. søndag i treenighetstiden

5. august 2012

Prekentekst: Matt 18,21–35

Lesetekster: 1 Mos 50,14–21; 2 Kor 13,11–13

Det får da være måte på!

Hver gang jeg hører denne fortellingen, stopper jeg opp ved den dusten av en tjener som etter at han har fått ettergitt gjelden sin, går rett ut og tar strupetak på en som skylder ham penger. Jeg blir så urolig irritert på ham, og at det går an å oppføre seg slik. Har han ikke lært noen ting? Så lurer jeg på hva han tenkte da han lå der på kne foran sin herre og ba om nåde. Skjulte han ansiktet sitt? Hadde han et lurt smil om munnen? Tenkte han i det han gikk ut døren: *Ha! Nå lurte jeg deg; jammen santen slettet du ikke hele gjelden. Nå skal vi se, om ikke jeg får krevd inn det alle skylder meg; da er jeg i gang igjen og har penger i lommen.* Gud aksepterer ikke at det er slik vi holder på; nåde skal avle nåde og rettferdighet avle rettferdighet. Den som får tilgitt mye, elsker mye, om en lar nåden fylle hjerte med takknemlighet. Takknemlighet og kjærlighet er hjertets språk, og har en først et åpent hjerte for å ta imot det, da kan en ikke la være også å gi det videre. Jeg tror at veldig mange av oss gjør det imot våre nærmeste og dem vi omgir oss med. Men dersom vi blir utfordret på å vise rettferdighet, medfølelse og takknemlighet

overfor våre brødre og søstre rundet omkring i verden, som ikke er så rike som oss, da må vel både den ene og den andre av oss i ydmykhet innrømme at vi dessverre er med på å ta strupetak og kreve gjelden betalt. Tilgivelse og rettferdighet utfordrer oss både i nære relasjoner og i møte med alle mennesker.

Tilgivelse og utakknemlighet

Matteus gjør et påbud av Jesus i Luk 17,4 i Q om til en Jesus–Peter dialog der det som står i 1 Mos 4,15 og 24 om Kain og Lamek, er reversert (Kain skal hevnes 7 ganger, Lamek syttisju ganger). Lignelsen som følger etter i vers 23–35, er bare løselig forbundet med påbudet ovenfor. Trolig er det en homiletisk utlegging av påbudet i Matt 6,12;14;15, mulig komponert av evangelisten selv for å gi en billedlig utlegging av Herrens bønn (Matt 6,12;14;15).

Vers 23: En Guds rike-lignelse. Det er en gammeltestamentlig måte å referere til tjenere på, ikke bare som slaver, men også, som her, offisielt ansatte i retten og ministre. I denne lignelsen kan tjener referere til skatteinnkrever.

Vers 24: en gjeld på 10.000 talenter – en annen måte å si en ekstremt stor gjeld på, da en talent var verdt \$1.000.000,00.

Vers 26–27: Allerede her i lignelsen ser vi en indikasjon på at en ikke skal ta for gitt den goddommelige tålmodighet og nåde.

Vers 28: Lignelsen bretter seg ut i tre akter: Den første er mellom kongen og hans tjener, den andre mellom de kongelige tjenerne, og den tredje går tilbake til kongen og hans tjener.

Vers 34–35: Den guddommelige tålmodighet er ikke uendelig, og lignelsen lærer oss at vi trenger også at vi i takknemlighet for det vi har fått, skal vise nåde mot våre medmennesker.

Uten tilgivelse ingen fremtid

Jeg vil gjerne dele med dere noe av erkebiskop Desmond Tutu sitt forord til boken "Exploring forgiveness" av Robert D. Enright og Joanna North. "Tilgivelse er ikke bare en abstrakt idé som en bare kan se bort fra. Det handler om å bringe mennesker sammen, i praktisk politikk slik som i Sør-Afrika. Uten tilgivelse er det ingen fremtid. Tilgivelse er å ta på alvor det forferdelig som har skjedd, når en er blitt behandlet urettferdig. Det handler om å åpne døren til den andre, for å ha en sjanse til å begynne igjen. Uten tilgivelse bygges det opp frustrasjoner i oss som vokser inn i fiendtlighet og sinne. I Sør-Afrika finnes ordet 'Ubuntu', som er vanskelig å oversette. Det handler om selve essensen av det å være menneske, at min menneskelighet er bundet sammen med din menneskelighet, fordi vi sier at et menneske er et menneske gjennom et annet menneske. Jeg er et menneske fordi jeg hører til sammen med deg, og det samme er sant for deg. Ingen kan være fullt ut menneske uten å være i relasjon til andre mennesker, i rettferdighet, fred og harmoni. Alt som forstyrrer denne harmonien, er urett, ikke bare for fellesskapet, men for oss alle, og derfor er tilgivelse en absolutt nødvendighet for videre menneskelig eksistens. Tilgivelse er ikke å late som ting er annerledes enn de er. Tilgivelse er ikke billig. Der er å konfrontere det fryktelige i det som har skjedd, og gi den andre muligheten til å komme ut av den forferdelige situasjonen."

Tutu skriver videre: "Dersom du sier unnskyld til meg, er jeg ut fra min kristne forståelse da tvunget av evangeliets imperativ til å tilgi. Men det er ikke slutten på historien, for om du stjal pennen min og sa unnskyld, og jeg tilga deg, men du fremdeles holdt fast på pennen, da må jeg spørre meg om oppriktigheten i unnskyldningen. En prosess av forsoning, helbredelse og villighet till å gi en

erstatning starter. Verden er på randen av sammenbrudd dersom vi ikke tilgir, aksepterer tilgivelse og forsones. Tilgivelse betyr ikke hukommelsestap, for det er en veldig farlig ting. Vi må tilgi, men nesten alltid skal vi ikke glemme at de var grusomme handlinger, for om vi gjør det, er det mer sannsynlig at vi vil gjøre det igjen."

Tilgivelse

Dette er en av de største tema i livet og i teologien; det leger sår, gir nye begynnelse, opprører, irriterer, frustrerer og gjør oss sinte. Hvorfor skal vi tilgi grusomme handlinger gjort mot oss eller mennesker vi er glad i? Er det mulig? Nei, det er ikke mulig å tilgi grusomme handlinger, fordi de er og forblir grusomme. Desmond Tutu sier også at vi skal aldri glemme det heller! Ingen av oss liker heller å bli pådyttet et krav om tilgivelse. Vi møter likevel et imperativ fra Jesus om å tilgi hverandre. Her er det så ofte vi går oss vill og blir sinte, dersom andre skulle antyde at vi må tilgi for å klare å gå videre også. For å tilgi handler ikke om å si at det som er skjedd, er greit, og at vi glemmer det, men om nettopp å anerkjenne den urett som er begått. Når vi tilgir, utsletter vi ikke handlingen som er gjort, men veldig ofte tenker vi at det er det vi gjør, og derfor blir det så vanskelig å tilgi. I stedet blir vi hengende fast i uretten; det som har skjedd, holder oss fast og hindrer oss i å gå videre. Vi tilgir ikke en handling, men den som har utført handlingen, og når vi tilgir en som har gjort galt eller urett mot oss, holder vi nettopp ham eller henne ansvarlig for handlingen; ellers ville det jo ikke vært noe eller noen å tilgi. Tilgivelse er heller avhengig av anerkjennelsen av det som er galt, for at prosessen mot tilgivelse kan starte. Det som annulleres når en tilgir, er ikke handlingen selv, men den ødeleggende effekt den har på relasjonen til den som gjorde noe galt eller urett mot oss, og kanskje også andre.

Vi mennesker har helt naturlige og sunne reaksjoner som sinne, hat og bitterhet dersom vi blir utsatt for eksempel et ran eller overfall. Men dersom de samme følelser vedvarer etter, la oss si, 3 år, og offeret ikke har klart å gå videre og tilgi overgriperen, har det som har skjedd, fått makt over ens liv. Tenker på

ham/henne hver dag, dukker opp i drømmer; smerten og ydmykelsen reaktiveres daglig, og det går også ut over nye relasjoner i form av at en ikke stoler på mennesker rundt seg. Da har hendelsen fått store konsekvenser for livet til offeret, og hun/han kan ikke gi slipp på smerten og tilgi overgriperen. Gjennom tilgivelse kan smerten som er forårsaket av den opprinnelige hendelsen, slippe taket, eller i alle fall ikke binde hele ens liv. En motivasjon kan jo også ligge i at dersom en tilgir overgriperen, kan en i alle fall gjøre noe som er av stor verdi for ens egen fremtid, ved at man sier nei til at konsekvensene av uretten skal forsette å forårsake smerte i ens eget liv. Det er også en et nært forhold mellom tilgivelse og selvrespekt. Men tilgivelse må aldri kun ha motivasjonen at vi selv skal føle oss bedre; tilgivelse er mye større enn det. Tilgivelse handler om relasjoner, og er ikke noe vi gjør for oss selv alene, men også noe vi gir den andre. Den er utadrettet i sitt fokus og rettet mot den andre. Tilgivelse er en villet forandring i hjertet, et vellykket resultat av en aktiv handling for å erstatte vonde tanker med gode, bitterhet og sinne, med medlidenhet og kjærlighet. Dette er ofte en prosess som krever mye av oss og gjerne en medvandrer, ikke noe som skal tas lett på. Det er en både psykologisk, moralsk og åndelige reise.

Hver dag!

Tilgivelse er også et hverdagsstema. Vi lever våre liv med sårbarheten som en del av den. Vi erfarer gang på gang at selv de mennesker vi er aller mest glad, i sårer vi. Det er ett av de største paradokser i livet. Til og med da er det ikke alltid lett å tilgi, fordi det også innebærer at vi må innrømme for oss selv at vi faktisk er i stand til å gjøre ting som er sårende for dem rundt oss. Men i innrømmelsen av at vi har gjort noen vondt, og i det at vi ber om tilgivelse, ligger også vårt potensial for vekst og mulighet til å unngå å repetere den samme handling på nytt. Gud har gitt oss mennesker mange gode gaver, men to av dem er større enn noen av de andre; den første er kjærligheten, og den andre er tilgivelsen. Gud sendte sin eneste Sønn til oss for å gi oss et bevis på hva han mente med hva både kjærlighet og tilgivelse er. Begge deler er helt nødvendige for våre liv og relasjoner, og

de er gitt oss av Gud for at vi skal bruke dem godt og raust overfor oss selv og alle andre.

Preken

Jeg håper at vi kan bruke denne søndagen til ikke bare å snakke om tilgivelse som begrep, men hva det betyr for oss mer konkret. Hva vil det si for mitt liv? Hvorfor er det så vanskelig å tilgi? Hva er det vi går oss vill i? Hvorfor er det så viktig å tilgi? Hva har det å si for vår relasjon til våre medmennesker, oss selv og vår relasjon til Gud? Har Gud elsket oss slik, da skylder også vi å elske hverandre.

Gudstjenesten

Tenk igjennom også hvordan en kan gi mennesker opplevelse av hva tilgivelse er, i gudstjenesten denne søndagen, gjennom symbolhandlinger, skriftemål og bønner. Salmer å plukke fra: Salmer 97: 127, 60, 62, 91. Norsk Salmebok: 195, 196, 290, 312, 709, 710, 711, 716, 717, 727, 728, 733.

HILDE BARSNES
Sjømannsprest i New York

11. søndag i treiningstida

12. august 2012

Preiketekst: Mark 2,23–28

Lesetekstar: 2 Mos 20,1–17; Gal 5,1–6

Det tredje bodet:

Du skal halda kviledagen heilag

Å vera på tur i USA gjev perspektiv på denne teksten. Dei fleste butikkar er opne på sundagen, og det er ein god handledag for folk flest, for då har dei tid. Å handla etter gudsteneasta ser mange på som praktisk, og eg fekk inntrykk av at få såg noko motsetning i det. Hos oss er det lova om opningstider som hindrar oss i å handla. Ein bonde eg snakka med, svara slik på spørsmålet: Skal du arbeida på sundagen også? Veit du ikkje at Gud kvilte den sjuande dagen? "Jo, men han hadde ikkje høyonna å tenka på." Som ein god kristen kom han i kyrkja etter å ha arbeidd på jorden frå grytidleg om morgonen. Er bodet i praksis gått ut på dato?

Til teksten

Alle synoptikarane har med denne forteljinga.

V 23: Ifølgje 5 Mos 23,25 var det lovleg å plukka aks med handa på annan manns kornåker, men ein må ikkje bruka sigd. Fordi læresveinane plukka kornet på sabbaten, var det eit brot på forbodet mot å arbeida, for dette var rekna som både å hausta og treska. Sabbaten var og er eit av dei viktigaste kjenne-teikna på den jødiske trua og er grunngeve med skaparordninga og har fått eit eige bod i dei ti boda. Difor er dette ei viktig sak for farisearane.

Det verkar som om farisearane har stått på vakt ved åkeren for å sjå kva læresveinane gjorde. Jesus plukkar ikkje korn, men det er han som får ankлага, og han tar på seg oppgåva å svara.

V 25–26: Jesu svar er i tråd med profetane si forkynning om at nestekjærleiken er viktigast, jfr. Hosea 6,6: "For eg vil ha kjærleik, ikkje slaktoffer, gudskjennskap framfor brennoffer." Og Mika 6,6–8: "Og kva krev Herren av deg? Berre at du gjer rett, viser trufast kjærleik og vandrar audmjukt med din Gud." Jesus svarar med eit skriftbevis frå 1 Sam 21,1ff. I Matteusversjonen er det tre skriftbevis, og der siterer Jesus Hosea 6,6. At David og mennene hans åt

av skodebrøda, viser at ein i nauda kan gjer unntak mot dei religiøse reglane.

V 27 er særstoff hos Markus og er Jesu prinsipielle svar. Sabbaten er ein del av Guds gode vilje og vart gjeve til hjelp for menneska, men skal ikkje praktiserast slik at hjelpa ikkje når fram. I v 28 slår Jesus fast sin autoritet. Menneskesonen er den som skal bringa Guds miskunn til menneska, og har mynde til å la sabbaten vika når nestekjærleiken krev det.

Slik var situasjonen før oppstoda, men etter oppstoda kom dette bodet i eit nytt lys for dei kristne, dei som Markus skriv til. Sjølv om dei jødekristne heldt sabbaten, starta dei med å feira oppstoda og bryta brødet den fyrste dagen i veka jfr. Apg 20,7 og 1 Kor 16,2. Då apostlane vart samde om kva krav som skulle gjelda for dei heidningkristne, rekna dei ikkje med sabbaten jfr. Apg 15,28–29. Etter kvart vart oppstodedagen kyrkja sin heilagdag.

Til preika

* Korleis har det seg at eit av dei boda som ikkje startar med "Du skal ikkje..." likevel ofte er blitt til eit "skal ikkje-bod"? Dette er eit bod som skal fremja den gode ordninga med kviledag og ein heilag dag, i motsetning til dei fleste boda som skal avgrensa det vonde. Farisearane er heller ikkje ute etter å fremja den god kvila. Dei minner meir om den amerikanske valkampen der dei vil misforstå og forstørta detaljar for å setja sin motstandar i dårleg lys. Tidlegare var det sterk sosial kontroll i bygdene våre, som gjorde at brot på helgedagsfreden kunne ha konsekvensar i forholdet til andre. Dei ville bry seg eller ergra seg dersom ein strikka eller slo plenen eller arbeidde utandørs den dagen. Men det var og positive tradisjonar som ekstra mat, sundagsmiddag med dessert og at familien gjorde noko saman, som det elles ikkje var tid til. Kva er vår utfordring? At me ikkje unner oss kvile og difor treng dagen som ei gåve? At me ikkje unner oss tid så sabbatens Herre får tala, og treng samlinga. At me ergrar oss over andre sine sundagsvarer? For å finna vegen til ei god kviledagsforståing er det er to grøfter ein må unngå:

* Fariseargrøfta. Dei som helst les 2 Mos 20,10 der det står: "Du skal ikkje," og er opptatt av korleis ein skal oppføra seg. I vår eigen tradisjon har både den katolske fromheit før

reformasjonen og den pietistiske vekkinga til tider hamna i denne grøfta og gjeve tydelege reglar som førte til streng sosial kontroll og ufridom.

* Ikkje bry seg-grøfta. Dei som helst les v 27: "Sabbaten vart til for mennesket." Ein kan òg påberopa seg den kristne fridomen frå galatarbrevsteksten. Faren er at sundagen vert ein dag som alle andre, men med tid til rekreasjon, søvn og lange morgonar og alt ein ikkje rakk elles i veka. Difor vert ikkje søndagsopne butikkar nokon trussel, men eit ekstra tilbod for den som likar eller treng å shoppa.

* Begge desse grøftene kan bli så menneskesentrerte at ein gløymer at sabbaten heng saman med gudsforholdet. Det viktige fokuset må vera han som er Herre over sabbaten, Jesus. Så kan tid til fornying og rekreasjon også vera tid til å la seg fornying i eit møte med Gud.

* Luther klarar å halda eit klart blikk på kva dagen skal vera i forklaring til det tredje bodet: "Du skal halda kviledagen heilag. Kva tyder det? Vi skal ottast og elska Gud, så vi ikkje vanvörder samlinga om Guds ord, men held Ordet heilag, gjerne høyrer og lærer det." Her tar Luther fokus bort frå det med arbeid og kva ein ikkje skal gjera, og fokuserar på gudstenesta eller samlinga om Ordet og det å møta Gud i Guds ord som kjernen i dette bodet, som kjernen i det å halda dagen heilag.

* Kva er vår utfordring? Å leva i at oppstoda endra alt. Også sabbatsbodet. Vår heilagdag, den fyrste dagen i veka, må handla om å ta med seg det beste frå kvildagstradisjonane, utan å falla i dei historiske grøftene – å feira ein dag med gjenskiinn frå oppstoda og frå skapinga – å la sundagen få vera ein annleis dag gjennom mat og samvere som me kan gleda oss til – å la den gode ordning hjelpa oss til å møta Herren over sabbaten utan å bli eit hinder for neste-kjærleiken.

Til gudstenesta

S97 109 Der det nye livet lever
Nos 507 Syng for Herren hele verden
Nos 704 Løst frå gamle trelldomsbånd
Nos 594 Du kalla oss til kyrkja

TORE SKJÆVELAND
Kyrkjefagsjef Bjørgvin bispedømme

12. søndag i treenighetstiden

19. august 2012

Prekentekest: Luk 8,1–3

Lesetekster: Jes 49,13–16; 2 Kor 9,1–8

"Det gode budskapet om Guds rike"

Om tekstene:

I Jesaja teksten brukes det gamle slitesterke bildet om en mors kjærlighet til sitt barn som metafor for Guds kjærlighet til sitt folk og sin by, Sion – Jerusalem. Bildet av Herren tegnes som en omsorgsfull trøster, en barmhjertig herre som ikke glemmer eller forlater sitt folk, selv om folket kan oppleve seg forlatt, v 14.

I teksten i 2 Kor kommer vi rett inn i et hendelsesforløp som strekker seg over kap 8 og 9 med tema "innsamling til menigheten i Jerusalem". Paulus utfordrer menigheten i Korint på å gi penger til de fattige i Jerusalem. Fra Rom 15,25–29 kan vi se at Paulus nådde fram med sine formaninger til menigheten i Korint om å gi (Akaia er provinsen der Korint er hovedstad). Selve tonen i vårt lille avsnitt fra Korinterbrevet i dag vil jeg kort kommentere. Hele brevet er skrevet ut fra situasjonen at Paulus står foran sitt tredje besøk til Korint, og brevet dreier seg om Paulus' autoritet som apostel. Mange i Korint vil heller lytte til andre apostler (av Paulus kalt overapostler, 11,5, og falske apostler, 11,13). Selv om Titus har meldt tilbake til Paulus om en mer positiv holdning til Paulus i Korint, 7,6–7 og 13–16, er nok forholdet mellom Paulus og korintermenigheten fortsatt noe anspent og preget av usikkerhet (Reidar Hvalvik/Terje Stordalen "Den store fortellingen", 1999).

Sammenhengen mellom dagens tre tekster vil jeg oppsummere slik:

Gud glemmer ikke sitt folk; det er tegnet inn i hans hender og står sterkere enn en mors kjærlighet til sitt barn.

Den som sår med velsignelse, skal høste med velsignelse. Enhver skal gi ut fra sine evner og anlegg, ut fra sine midler og det han har bestemt seg for i sitt hjerte. Gud sørger for oss, at vi har nok, under alle forhold.

Kvinnene som fulgte Jesus, bidro med det de hadde, og det var tydeligvis berikende – både for Jesu forkynnelse om Guds rike og fordi de

var blitt helbredet av ham og viste med sin etterfølgelse hans store verk.

Prekenteeksten:

Her møter vi en ny tekst, en tekst som ikke har vært med i tekstrekkene vi før brukte.

Litt om kvinners rolle i Lukas evangeliet

Lukas gjorde noe som var uvanlig for sin tid: Han lot kvinnene få en spesiell plass i evangeliet. I et mannsdominert samfunn skildret Lukas hvordan kvinnene sto sentralt i kretsen rundt Jesus. Dette – sett sammen med at Lukas også skildrer Jesus sammen med, og Jesus sin omsorg for, andre marginaliserte grupper i samfunnet: fattige, tollere og syndere, og samaritanene – viser særtrekk vi bare finner i Lukas-evangeliet.

Med dagens prekenteekst befinner vi oss midt inne i "kvinnedelen" av Lukas-evangeliet. I 7,11ff fortelles historien om Jesus som oppvekker enkens sønn; enken er sentralt plassert i hendelsesforløpet, og Jesus ser henne gråtende over sin døde sønn, og "han fikk inderlig medfølelse med henne og sa: 'Gråt ikke!'" I 7,36ff møter vi fortellingen om kvinnen som fikk sine synder tilgitt. Kvinnen er ikke navngitt, men flere har tenkt at hun er enten Maria Magdalena eller også Maria, Martas søster. Deretter følger vår perikope 8,1–3 før vi i 8,19ff møter en Jesus som konfronteres med sin mor og sine søsken, men som svarer "Min mor og mine søsken, det er de som hører Guds ord og gjør etter det." I 8,40ff fortelles historien om Jairus' datter og kvinnen som rørte ved Jesu kappe. Her viser Jesus omsorg for to kvinner, først kvinnen med blødningene, hun som bare ved å røre hans kappe får høre ordene: "Din tro har frelst deg, datter. Gå i fred!" og Jairus' datter som var død: "Da vendte livspusten hennes tilbake, og med én gang reiste hun seg."

Vi møter kvinner flere steder i evangeliet også – fortellingen om Marta og Maria, 10,38ff, og de står der ved korset da han døde, 23,49: "Blant dem var også de kvinnene som hadde fulgt ham fra Galilea," og ved graven tidlig om morgenen den første dag i uken.

Hva formidles gjennom historiene med kvinner i hovedrollen hos Lukas?

Det uttrykkes omsorg i flere av fortellingene, Jesu omsorg for den som lider, sørger, er syk og utstøtt av samfunnet. Men også at Jesus tar i mot omsorg fra kvinner, 7,38 og 7,44ff

Det formidles fortellinger om kvinner som hadde en viktig plass i Jesu liv, 10,38ff (jfr. John 11,5).

Jesus bruker møtet med kvinnene til å si noe om hva som er kjernen i troen:

- "Men ett er nødvendig", 10,42.
- "Din tro har frelst deg!", 7,50 og 8,48.
- At Guds omsorg for syke er sterkere enn menneskers bud og regler, 13,10ff.
- Han kan tilgi synd, 7,48.
- Han er Herre over liv og død, 8,52ff.

Os som vi vil se under avsnittet *Persongalleriet*, forsterkes Jesu lære om Guds rike ved at nettopp kvinnene er tilstede når det forkynnes om Guds rike.

Av kvinnene som nevnes ved navn i Lukas 8,1–3, er det Maria Magdalena vi "kjenner best". Jesus hadde drevet syv ånder ut av henne, som det også henvises til også i Mark 16,9. Alle fire evangeliene navngir Maria Magdalena som én av flere kvinner som er til stede ved den oppstandnes grav.

De andre kvinnene som også nevnes ved navn, Johanna, Kusa sin kone, og Susanna vet vi lite om, annet enn at de *sammen med mange andre* hjalp Jesus og de tolv *med det de eide*.

Prekenmomenter:

Det det hele handler om: "De bar fram det gode budskapet om Guds rike." Jesus hadde nevnt det før, da han befant seg i Kapernaum, Luk 4,43: "Også i de andre byene må jeg forkynde det gode budskapet om Guds rike. Det er jeg utsendt for." Han befinner seg fortsatt i Galilea og "det gode budskapet om Guds rike" deles med stadig flere.

Dagens prekenteekst starter med "I tiden som fulgte"; det handler altså om tiden etter Sletteprekenen, kap 6,20–49, der Jesus formidler den kristne tro, og etter kap 7 som inneholder ulike historier om Jesus i møte med mennesker, fortellinger om helbredelse, offiseren i Kapernaum, 7,11ff, enkens sønn, 7,11ff, helbredelsen av mange syke i Jesu svar til Johannes, 7,18ff, og Jesu vitnemål om Johannes, 7,24ff.

Bakteppet for formidlingen av "det gode budskapet om Guds rike" er altså Jesu lære om troen i sletteprekenen, og Jesu utøvelse av sin makt gjennom under- og helbredelseshandlinger i møte med mennesker i kap 7. Jeg ser det slik at først forteller Jesus om Guds rike, 6,20–49, og så utøver han Guds rikes krefter i møte med mennesker, kap 7.

Persongalleriet som forsterker det gode budskapet om Guds rike: Jesus og følget hans "reiste omkring i byene og forkynte og bar fram det gode budskapet om Guds rike". De var en underlig gjeng; de 12 kjenner vi litt til fra før, og så nevnes et par til som utøker person galleriet rundt Jesus: Først nevnes det at de er kvinner, og at de er blitt helbredet for onde ånder og sykdommer. Nevnes dette for å forklare hvorfor eller hvordan de kjente Jesus? De har fått livet sitt snudd totalt på hodet av møtet med Jesus, og nå følger de ham. Til kontrast til disse kvinnenes fortellinger om Jesus står jo kallelisen av de 12 disiplene (Der nevnes ikke sykdom og helbredelse, men alle kastet det de hadde i hendene, og fulgte ham).

De 12 disiplene og kvinnene som var blitt helbredet, selve persongalleriet, det at kvinnene nevnes her i forbindelse med forkynnelsen av Guds rike, lærer oss noe om Guds rike. Et bilde på Guds rike ville ikke blitt godt nok, ikke fullstendig nok, hvis kvinnene her var utelatt. Men her er de med, både menn, kvinner, friske og syke – budskapet om Guds rike gjelder alle. Og nettopp Lukas sin inkludering av kvinnene her forsterker og tydeliggjør "det gode budskapet om Guds rike".

Kan en kvinne glemme sitt diende barn, en omsorgsfull mor det barnet hun bar? I dag oppfordrer teksten oss til å si noe om Gud ved bruk av de kvinnelige egenskaper som tilknyttet en mor. Det er Guds omsorg for sine som særlig uttrykkes ved morsbildet og trøstebildet i Jesaja-teksten. I lys av rettsaken etter 22. juli 2011 har jeg, og sikkert mange med meg, stilt meg spørsmålet: Finnes den en grense for morskjærligheten? Lignende tanker har jeg også gjort meg før når grusomheter avdekkes, og forbrytelser forgås. Ethvert menneske har et opphav, en mor og en far, kjent eller ukjent. For hvert barn som er født, finnes det en kvinne som har båret det barnet i sitt indre. Er det mulig å glemme det? Svaret er

nok både ja og nei. Det går an å glemme, eller fortrenge. Vi har sett eksempler på at andre ting blir viktigere; både rus og sykdom kan ta fokuset bort fra de nære relasjoner i våre liv. Også ettertrykket av et barns spark i magen, av det første glimtet av den nyfødte og opplevelsen av at navlestrengen kuttet, er alle opplevelser som kan glemmes, fortrenkes eller utslettes av mage, hjerte og minne. Men selv ikke det vil kunne skje med Herren vår Gud: "Selv om de skulle glemme, skal ikke jeg glemme deg. Se, jeg har tegnet deg i mine hender, dine murer er alltid foran meg." Samtidig har jeg opplevd kvinner vitne om at det ikke er mulig. Kvinner som har gitt fra seg et barn, kan kjenne avtrykket etter dette barnet hele sitt liv, og også foreldre som har mistet et barn, før eller etter fødsel, kan kjenne seg igjen i at en omsorgsfull mor ikke kan glemme det barnet hun bar.

Innsatsen: "Med det de eide, hjalp de Jesus og de tolv," sett sammen med teksten fra 2 Kor 9 om at "Gud elsker en glad giver," og at "Enhver skal gi det han har bestemt seg for i sitt hjerte," legges det opp til en utfordring om å stille til disposisjon de midler vi har, for bruk i Guds rike. Her tenker jeg at det handler om penger, å dele med de fattige, som i 2 Kor 9, og bruken av våre gaver og anlegg, vår tid og vår innsats. Det er tydelig at kvinnenes eksempel i Lukas 8 handler om begge deler. De brukte sin tid på nærvær rundt Jesus og disiplene, og de brukte også sine eiendeler på å bidra i dette arbeidet. Her stilles kvinnenes innsats opp som et eksempel for oss, et eksempel til etterfølgelse – slik de fulgte Jesus, skal også vi følge ham.

Velsignelsen: "den som sår med velsignelse, skal høste med velsignelse... Og Gud makter å gi dere all sin gave i rikt mål, så dere alltid og under alle forhold har nok av alt, ja, har overflod til all god gjerning." Kanskje var det denne velsignelsen kvinnene hadde fått et glimt av i sitt møte med Jesus? Himmelstormende forandring må det uansett ha vært, for Maria Magdalena f.eks. Fra å være plaget av sju onde ånder, et bilde på å være besatt av djevelen selv, eller at sykdom hadde fullstendig makten over hennes liv, ble hun fri i møte med Jesus. August Bolstad reflekterer rundt Marias opplevelser i boka Understemmer, Verbum 1995, s 109:

”Du undres hva jeg skulle ved graven mens det ennå var mørkt
Kjente jeg kanskje ikke
gravens mørke fra mitt eget liv
da ånders ondskap red meg?”

Lysen var det Han som ga meg
da mørkets ånder
måtte flykte for Hans makt
...”

Maria Magdalena som hadde kjent mørkets krefter i egen kropp, fikk gjennom Jesus møte lysets helende krefter. Kanskje kjente hun daglig at han sørget for henne slik at hun ”alltid og under alle forhold har nok av alt, ja, har overflod til all god gjerning”.

Salmer:

Vi rekker våre hender fram, NoS 710
Kjære Gud når eg bed, NoS 718
Himmelske Far du har skapt oss, NoS 715
Gud du er rik, NoS 716
Nå la oss takke Gud, NoS 299
Til himlene rekker din miskunnhet Gud, NoS 307
Om alle mine lemmer, NoS 529
Guds menighet er jordens største under, NoS 541

**INGVILD HELENE
MYDSKE FALLEGÅRD**
Sjømansprest, Houston

13. søndag i treenighetstiden

25. august 2012

Prekentekest: Luk 12,41–48

Lesetekster: 2 Krøn 1,7–12; Ef 4,11–16

Den kloke forvalteren

Disse linjer skrives mens jeg og mange andre i norsk kirkeliv sørger over en kollega som døde brått, altfor tidlig. Arnfinn Haram, munk, prest, intellektuell, radikal og konservativ, døde på en sykkeltur i Nordmarka i går og etterlater et tomrom og en stillhet. Jeg er blant dem som har passert femti, og da hører det til dagens orden å lese om kolleger som dør. Folk man kjente godt, venner og kolleger man har fulgt over tiår, er borte. Av og til er det ventet, av og til er det totalt uventet. Arnfinn var blant dem som alltid sa ”hvis Herren vil” når han fortalte om sine mange fremtidsplaner og prosjekter. For ham var det mer enn et munnehell. Han visste at våre dager er i Guds hånd, og at hvis det er noe vi ikke har kontroll over, så er det vår egen fremtid. Vi vet noe om evigheten, og vi vet noe om øyeblikket. Fremtiden er ukjent. Det vi kan kontrollere, er hvordan vi bruker vår tid akkurat nå. Det er det som er forvalterskap, og det er det dagens tekst snakker om, en av de harde og kompromissløse bibeltekstene; en av de mange tekstene som minner om granitt, is og stål.

Hvem er da den tro og kloke forvalteren? Det er dette vi kalles til, å være tro forvaltere. En forvalter, en ”oikonomos” er en som er satt til å passe på noe han eller hun ikke eier. De mange økonomer (ja, det er det som er det moderne ordet) spiller sine – og andres – penger rundt som om de eide dem. Det bibelske poenget er at det egentlig ikke er noe vi eier. Ikke våre eiendeler. Ikke oss selv. Ikke vår tid. Og slett ikke vår fremtid. Alt er gitt oss til lån, for å bruke det riktig, klokt og til beste for det videre fellesskap. Vi har bruksretten over vår tid og våre ressurser, og vi skal en dag stilles til ansvar for hvordan vi bruker det som er overgitt oss, mye eller lite.

Det herren setter forvalteren til å gjøre er å ”gi tjenestefolket sitt mat i rette tid. Lykkelig er den tjeneren som herren finner i arbeid med dette når han kommer tilbake.” Det er det samme motivet som det vi finner i Johannes 21 hvor Jesus spør fornekteren Peter inntrengende, og tre ganger,

om han elsker ham. Når han svarer bekræftende, er oppdraget "fø sauene mine". I disse tekstene dreier det seg altså ikke om å forvalter gull og penger, i form av talenter, euro, dollar eller lignende valutaer. Forvalterskapet er å gi folk mat. Trolig kan det forstås både bokstavelig og i overført betydning. Det er munner som skal mettes i verden i dag. Og det er en virkelig sult etter sannhet, substans og næring til liv og evighet blant mange mennesker i dag. Som kirkens tjenere kalles vi til ikke å gi folk steiner for brød. Den tjeneren som gir sine medtjenere brød, skal når herren kommer tilbake, settes over alt herren eier. Den tjeneren som neglisjerer sine plikter, slår sine medtjenere og drikker seg full, skal hogges ned når herren kommer tilbake.

Vi stilles til ansvar alt etter hvor mye ressurser vi er gitt. "Av den som har fått mye, skal det ventes mye, og av den som mye er betrodd, skal det kreves desto mer." Alle vi som befinner

oss på verdenstreets øverste grønne gren, er betrodd mye. I tillegg er det mange som er gitt store ressurser på andre måter, menneskelige ressurser, intellektuelle ressurser, stor arbeidskraft og stor arbeidskapasitet. Jeg møter mange slike svært ressurssterke mennesker fra min lyttepost her i London. Ikke minst mange unge mennesker. Disse trenger å få brød, ikke steiner. Og de trenger å kalles til Herrens tjeneste.

Forvalterskap er en umåtelig rik tjeneste. Vi minnes bror Arnfinn med takknemlighet. Han er et eksempel på en som brukte sine talenter slik Herren ønsket det. Og en slik tjeneste bærer rik frukt.

TORBJØRN HOLT

Sjømannsprest/daglig leder
Sjømannskirken i London – St.Olavs kirke

FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGAR

Nidaros bispedømme

Nidaros bispedømmeråd har i møte 8. juni 2012 gjort følgende tilsetting:

Einar Vegge er tilsatt som pilegrimsprest ved Nidaros bispedømmeråd.

Han har skriftlig gitt melding om at han tar imot stillingen.

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 05.06. 2012 foretatt følgende tilsettinger:

Tormod van der Hagen som rådgiver for trosopplæring/undervisning ved Borg bispedømmekontor.

Sven Giljebrekke som sokneprest i Aremark sokn/prostiprest i Østre Borgesyssel prosti.

Elisabeth Eriksen som kapellan i Nedre Romerike prosti med tjenestested Skedsmo sokn.

Dag Høyem som sokneprest i Nordre Follo prosti med tjenestested Kolbotn sokn.

Vi har mottatt bekræftelse på at de tar imot stillingene.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1 000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2 000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2 000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2 500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3 000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5 000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1 500,- +mva

ISSN 0332-5431

